

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kaikki kaverit kerhossa

Selvitys lasten osallisuudesta Hollolan harrastuskerhoissa

Jenni Aaltonen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11 / 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Jenni Aaltonen	Sivumäärä 37 ja 11 liitesivua
Työn nimi Kaikki kaverit kerhossa. Selvitys osallisuuden toteutumisesta Hollolan harrastuskerhoissa.	
Ohjaava(t) opettaja(t) Juha Niiranen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Hollolan nuorisopalvelut, Johanna Kalliomaa	
Tiivistelmä Tässä opinnäytetyössä tutkin lasten osallisuuden toteutumista Hollolan harrastuskerhoissa, jotka sijaitsevat kaukana kuntakeskuksen palveluista. Harrastuskerhojen lapset olivat iältään 9-13-vuotiaita. Toimin itse kerhoissa ohjaajana tutkimuksen aikana (tammikuu 2013-toukokuu 2013). Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää käyttämäni osallistavien menetelmien vaikutusta lasten osallisuuteen kerhoissa. Lasten osallisuutta vahvistamalla tuettiin heidän kasvuaan aktiivisiksi kansalaisiksi yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä ehkäistiin syrjäytymistä. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää onko lasten osallisuus toteutunut harrastuskerhojen suunnittelussa ja toteutuksessa ja millaisilla menetelmillä on saatu hyviä tuloksia. Harrastuskerhot rahoitettiin elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskuksen avustuksella lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan. Kerhojen tuli vastata niin rahoittajan kuin opinnäytetyön tilaajan Hollolan nuorisopalvelujen tavoitteita. Harrastuskerhoissa käytetyt osallisuutta vahvistavat menetelmät olivat pääosin analyyttisiä ja ilmaisullisia. Tutkimuksen aineisto kerättiin palautelomakkeilla ja ryhmähaastattelulla ja analysoinnissa käytin apuna omia työssä saamiani havaintoja. Opinnäytetyöhön toin alan kirjallisuudesta tärkeimmiksi kokemiani ajatuksia. Lasten osallistaminen kerhotoiminnassa toimi tässä tapauksessa hyvin. Lapsilta saadun palautteen perusteella harrastuskerhoissa oli viihdytty hyvin ja valtaosa lapsista koki itse vaikuttaneensa kerhon toimintaan kevätkauden aikana. Kaikkia lapsia en kuitenkaan saanut osallistettua tasapuolisesti. Harrastuskerhoja ohjataan usein opiskelijoiden toimesta ja avuksi aloitteleville kerhonohtajajille tein opinnäytetyön sivutuotteena vihkosen, joka sisältää ideoita ja ajatuksia osallistavaan kerhon ohjaamiseen. Siihen olen kerännyt opinnäytetyötä tehdessäni saamaani tietoa ja havaintoja ohjaajanäkökulmasta. Tietoa voi soveltaa myös muunlaiseen kerhotoimintaan ja erilaisille ikäryhmille. Toivon, että opinnäytetyö kannustaa niin kerhonohtajia kuin muitakin nuorisotalon työntekijöitä osallistavan työotteen toteuttamiseen. On myös tärkeää saada jatkoa harrastuskerhotoiminnalle ja pitää huolta, että syrjäisempienkin seutujen lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus osallistua nuorisotyön toimintoihin.	
Asiasanat osallisuus, kerhotoiminta, varhaisnuoret	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree programme in Civic Activity and Youth Work

ABSTRACT

Author Jenni Aaltonen	Number of Pages 37+11
Title All friends in the club. The participation of children in Hollola's hobby clubs.	
Supervisor(s) Juha Niiranen	
Subscriber and/or Mentor Hollolan nuorisopalvelut, Johanna Kalliomaa	
Abstract In this thesis I researched children's participation in hobby clubs in Hollola. All hobby clubs were located far from the services of the town center. Children in these hobby clubs were aged 9-13. During the hobby club activity, I was in charge of the club's planning and realization myself (from January 2013 to May 2013). The purpose of this thesis is to find out how the methods I used influenced on the children's participation. By social empowerment children were supported to grow into active citizens in communities and society and social exclusion was prevented. The aim of this thesis is to discover have the children been participated in the planning and realization of the hobby clubs and which methods have reached good results. The clubs were funded by the Centre for Economic Development, Transport and the Environment. The subscriber of the thesis is Hollola's youth service, Hollolan Nuorisopalvelut. The participating methods used in the hobby clubs were mainly analytical and expressional. The research methods of the thesis were a form, which was used to collect children's feedback, and group interviews with the children. In analyzing the information I used my own observations as an aid and the most important points of the branch's literature were brought up to discuss with the feedback and my own thoughts. The participating of the children to club activity worked well in this case. Based on the children's feedback, they had enjoyed the clubs and majority felt that they had been able to have an effect on the activities, though all the children were not participated equally. I hope this thesis will encourage all people working with youth to use participating methods in their work no matter what kind of groups they are working with.	
Keywords participation, club activity, pre-youth	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	6
2.1 Kerhotoiminnan rahoitus	6
2.2 Lasten ja nuorten osallisuus lainsäädännössä	7
2.3 Kerhotoimintaa kouluissa	7
3 TOIMINTAYMPÄRISTÖ	9
3.1 Hollolan nuorisopalvelut	9
3.2 Harrastuskerhojen kuvaus	10
4 KESKEISET KÄSITTEET	11
4.1 Osallisuus	11
4.2 Aktiivinen kansalaisuus	13
4.3 Syrjäytyminen	14
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	15
5.1 Palautteen keruu	17
5.2 Palautelomake ja tyytyväisyyskysely	18
5.3 Päätelmät loppukeskusteluista	21
6 POHDINTA	27
6.1 Ohjaajan merkitys lasten osallisuudelle	27
6.2 Osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä	28
6.3 Kouluikäinen lapsi harrastustoiminnassa	29
7 LOPUKSI	32
LÄHTEET	35
LIITTEET	38

1 JOHDANTO

Lasten osallisuus heitä koskevissa asioissa on ollut paljon esillä esimerkiksi kunnallisessa päätöksenteossa. Osallisuuden tunteen tuottaminen lapsille tukee lapsen kasvua ja kehitystä aktiiviseksi kansalaiseksi yhteiskunnassa. Osallisuus löytyy nykyään jo lainsäädännöstä ja monista poliittisista ohjelmista. Sitä pidetään yhtenä suurena syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä.

Lasten harrastuskerhotoiminta on nähty jo kauan toimintana, jossa ohjaaja ohjaa lapsia tekemään ennalta suunnittelemliaan toimintoja ja lapset toimivat ohjaajan ohjeiden mukaan. Tämä juontaa juurensa historiasta, harrastuskerhojen toiminnan aloittamisesta, jolloin kerhoja järjestettiin pääasiassa sivistävin tavoittein. Miten sitten paljon puhuttu lasten osallisuus tulisi ottaa huomioon harrastuskerhotoiminnassa?

Tämä opinnäytetyö on tehty Hollolan Herralan, Paimelan ja Pyhäniemen alakoulujen harrastuskerhoja tutkien. Olen toiminut tutkittavan jakson aikana itse kerhojen ainoana ohjaajana. Harrastuskerhoissa käy osa koulujen 3.-6.-luokkalaisista oppilaista. Kirjallisuuden tutkimisen lisäksi kerholaisille on tehty tyytyväisyys- ja palautekysely kevätkauden 2013 lopussa. Olen myös havainnoinut työni ohella osallisuuteen liittyviä asioita kerhoissa. Opinnäytetyössä pohdin osallisuuskäsitteen määritelmää ja kerhossa käyttämieni menetelmien merkitystä harrastuskerholaisten tunteeseen osallisuudesta. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää miten osallisuus on toteutunut vuoden 2013 kevätkauden harrastuskerhoissa.

Opinnäytetyöhöni liittyy myös opas harrastuskerhojen osallistavaan ohjaukseen (liitteet). Idean sekä opinnäytetyöhön että oppaaseen sain aloittaessani harrastuskerhojen ohjaamisen ensimmäistä kertaa tammikuussa 2013. Oppaan on tarkoitus olla apuna harrastuskerhoja tai vastaavaa toimintaa ohjaaville kerhonohjaajille. Opinnäytetyön tilaaja on Hollolan nuorisopalvelut.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

2.1 Kerhotoiminnan rahoitus

Harrastuskerhot rahoitettiin ELY-keskuksen avustuksella lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset toimivat nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevissa asioissa valtion aluehallintoviranomaisina. ELY-keskuksia on Suomessa 15 ja ne kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan. Niiden tehtäviin kuuluu ympäristö- ja luonnonsuojelu, yrityspalvelut, teiden kunnossapito ja liikenteeseen liittyvät tehtävät, ammatillinen koulutus sekä kirjasto-, liikunta-, opetus- ja nuorisotoimen tehtävät. ELY-keskuksia ohjaavat työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, opetusministeriö ja sisäasiainministeriö.

ELY-keskukset myöntävät vuosittain rahallista avustusta lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan. Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan tukemisen tavoitteena on harrastusmahdollisuuksien lisääminen, osallistumisen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen ja uusien monipuolisten elämysten saaminen nuorille yhdessä ikäistensä kanssa. Toiminta, johon avustusta haetaan, voi olla kunnan, paikallisen yhdistyksen tai organisaation järjestämää toimintaa. Koulut, rekisteröitymättömät tai voittoa tavoittelevat yhteisöt ja yksityishenkilöt eivät voi saada avustusta. Jotta avustuksen voi saada, toiminnalta vaaditaan seuraavia asioita:

- toimintaa järjestetään säännöllisesti vähintään kerran viikossa
- toiminnan ensisijainen kohderyhmä on 7-18-vuotiaat
- toimintaa järjestetään lasten ja nuorten vapaa-aikana.

(Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 2013)

2.2 Lasten ja nuorten osallisuus lainsäädännössä

Osallisuus on jo vahvasti kiinnitettyä suomalaiseen lainsäädäntöön. Osallisuuden toteutumisen kannalta on tärkeää, että sen tukemiseen on olemassa rakenteita (Kii-lakoski, Gretscher & Nivala 2012, 9). Perustuslain kuudennessa pykälässä sääde-tään:

Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuu-den tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Sukupuolten tasa-arvoa edistetään yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä työelämäs-sä, erityisesti palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista määrättäessä, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

(Suomen perustuslaki, 1999)

Lastensuojelulaissa lastensuojelun keskeisiin periaatteisiin kuuluu antaa lapselle mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan; lapsella on oikeus saada tietoa, vaikuttaa ja tulla kuulluksi itseään koskevissa lastensuojeluasioissa (Lastensuojelulaki, 2007). Nuorisolain tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja it-senäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvis-tamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Pykälässä kahdeksan (nuorten osallistuminen ja kuuleminen) säädetään, että nuorille on järjestettävä mahdollisuus tulla kuulluksi itseään koskevissa asioissa ja osallistua nuorisotyön ja – politiikan asi-oiden käsittelyyn. (Nuorisolaki, 2006)

2.3 Kerhotoimintaa kouluissa

Kerhotoiminnan juuret ovat jo 1800-luvulla, jolloin toiminta perustui pitkälti kouluissa nuorten sivistämiseen samaan aikaan kun nuorisoseuraliikettä perustettiin. Tiina Karhuvirta (2012, 179) kirjoittaa artikkelissaan Koulun kerhotoiminta – formaalin ja

nonformaalin kasvatuksen rajapinnassa perusopetuksen tavoitteista lähtevän vapaa-ajan toiminnasta koulusta. Tällainen harrastekerhotoiminta on tavoitteellista toimintaa, joka ei kuitenkaan sisällä koululle ominaisia oppisisältötavoitteita tai oppimisen arviointia. Sen tavoitteista löytyy enemmän yhteistä opetustoimen ja nuorisoalan yhteisten tavoitteiden kanssa kuin pelkästään opetukseen liittyvien tavoitteiden kanssa.

Nuorisotyön eetos ei ole ristiriidassa koulun kerhotoiminnan eetoksen kanssa (Karhuvirta 2012, 182). Vaikka tässä opinnäytetyössä tutkitut kerhot eivät ole perusopetuksen tavoitteista lähteviä, ne vastaavat koulun järjestämien harrastekerhojen kanssa hyvin paljon toisiaan luonteeltaan ja tavoitteiltaan.

Koulun kerhotoiminnan tavoitteita (Opetushallitus):

- Lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen
- Mahdollisuus sosiaalisten taitojen kehittämiseen
- Mahdollisuus onnistumisen kokemukseen
- Harrastuneisuuden tukeminen, myönteisten harrastusten lisääminen

ELY-keskuksen lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan tukemisen tavoitteet:

- Harrastusmahdollisuuksien lisääminen
- Osallistumisen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen
- Uusien monipuolisten elämysten saaminen yhdessä samanikäisten lasten ja nuorten kanssa

Kouluissa tapahtuva kerhotoiminta perustuu osallistujien vapaaehtoisuuteen. Toiminnassa tulee ottaa huomioon lasten ja nuorten itsemääräämisoikeus ja osallisuuden toteutuminen. Jos toiminta ei motivoi eikä kiinnosta osallistujia, ei kerhoihin riitä osallistujia. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamisen näkökulmasta toiminnan lähtökohtana on kansalaisuuden vahvistaminen. Perimmäisenä lähtökohtana on lasten ja nuorten hyvinvoinnin kohottaminen. (Karhuvirta 2012, 183–184)

3 TOIMINTAYMPÄRISTÖ

3.1 Hollolan nuorisopalvelut

Olen työskennellyt Hollolan nuorisopalveluilla syksystä 2012 lähtien. Silloin aloitin työskentelyn iltaohjaajana Järvelän nuokulla Kärkölässä. Kärkölässä tehtävä kunnallinen nuorisotyö kuuluu Hollolan nuorisopalveluiden alaisuuteen, vaikka varsinaista kuntaliitosta ei ainakaan vielä ole tapahtunut. Alun perin suunnitelmana oli alkaa tehdä opinnäytetyötä etsivän nuorisotyön parissa mutta muutaman vastoinikäymisen jälkeen suunnitelma laitettiin hyllylle.

Talvella esimieheni tarjosi minulle mahdollisuutta hankkia lisätyötunteja alkamalla kerhonohjaajaksi. Kyseessä olivat harrastuskerhot alakouluilla, jotka olivat kaukana Hollolan kuntakeskuksesta ja siellä järjestettävistä vapaa-ajan palveluista. Kerhoja oli pidetty jo syksyllä 2012 mutta silloinen ohjaaja oli siirtynyt toisiin tehtäviin. Kerhot järjestettiin Paimelan, Pyhäniemen ja Herralan alakouluilla, joiden oppilaiden on hankalaa kulkea harrastuksiin Hollolan kuntakeskukseen. Kerhojen sijainti vetosi itseeni, koska olen itse kotoisin pienestä kunnasta, jossa harrastusmahdollisuudet olivat vähäiset peruskoulua käydessäni.

Hollolan nuorisopalvelut vastaa Kärkölen ja Hollolan kunnallisesta nuorisotyöstä. Toimintaa ja palveluita on tarjolla nuorisotiloilla, leireillä, kouluissa, verkossa ja etsivän nuorisotyön muodossa. Nuorisotyötä tehdään seudullisessa ja moniammatillisessa yhteistyössä sekä vanhempien kanssa. Nuorten vaikuttamista tuetaan muun muassa nuorisovaltuustotoiminnalla ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksilla nuorisotiloilla.

Hollolan nuorisopalveluiden tavoitteet vuonna 2013:

Lasten ja nuorten kohtaaminen ja kasvatuksellisen nuorisotyön vahvistaminen: Lisätään ohjauksellista otetta nuorisotyössä.

Laadukkaan ja luotettavan nuorisotyön toteuttaminen: Tuetaan perheitä nuorisotyöllisin keinoin. Kerätään palautetta ja kehitetään toimintaa.

Nuorten osallisuuden vahvistaminen: Pyritään lisäämään lasten ja nuorten yhteiskunnallista aktiivisuutta. Kehitetään nuorisovaltuustotoimintaa.

Hollolan nuorisopalvelut on nuoruudessa mukana monien yhteistyökumppaneiden kanssa järjestämällä mm. koululuokkien ryhmäytyspäiviä, Mestan toimintaa sekä seudullista nuorisotyötä yhteistyössä Lahden seudun nuorisopalveluiden kanssa.

Nuorisopalvelut tarjoaa nuorille mahdollisuuden osallistua nuorisotyöhön myös verkossa. Nuori-X.net -portaalin kautta nuoret voivat kysyä elämäänsä askarruttavista asioista nimettömänä. Aloitekanava vaikuttamispalvelun avulla nuorilla on mahdollisuus ideoida tai kehittää kunnan toimintaa netissä. Facebookissa nuoret voivat olla yhteydessä nuorisotyöntekijöihin ja saada tietoa nuorisopalveluiden toiminnasta.

Teen opinnäytetyön sivutuotteena ensisijaisesti Hollolan nuorisopalveluiden käyttöön oppaan osallistavaan kerhotoimintaan (liitteet). Opas on tarkoitettu toimintaa aloittaville kerhonohjaajille kannustamaan osallistavan työotteen toteuttamista. Idean oppaalle sain aloittaessani itse kerhotoiminnan ohjaamista.

Oppaaseen tiivistän saamaani tietoa kevään kerhokaudella opinnäytetyötä tehdesäni ja siinä näkyy vahvasti osallistava näkökulma, mutta se pitää sisällään myös käytännön vinkkejä kerhotoimintaan liittyen. Aikaisempaa tietoa osallistavasta kerhotoiminnasta löytyy jonkin verran, mutta se on pääosin vaikealukuista ja pitkää tekstiä. Oppaan ohjeet ja vinkit olen pyrkinyt kirjoittamaan yksinkertaisiksi ja selkeiksi, jotta myös nuorien ja/tai vähemmän kokemusta omaavien kerhonohjaajien olisi helppo niitä lukea. Toivon, että kerhonohjaajat voisivat käyttää oppaassa esitettyä tiivistettyä tietoa eräänlaisena muistilistana ja syventää sitten tietoaan tämän opinnäytetyön ja muun aiheen parissa tehdyn tutkimuksen avulla. Opas on tehty A4-kokoon tulos-tettavuuden helpottamisen takia.

3.2 Harrastuskerhojen kuvaus

Aloitin itse Herralan, Pyhäniemen ja Paimelan harrastuskerhojen ohjaamisen koulujen kevätlukukauden alkaessa tammikuussa 2013. Olin kerhojen ainoa ohjaaja ja näin ollen vastuussa itse kerhojen suunnittelusta ja toteutuksesta. Harrastuskerhot pidettiin kunkin alakoulun tiloissa tai koulun läheisyydessä. Kaikissa kouluissa kerhojen tilankäyttö painottui liikuntasaleihin ja kevään koittaessa koulujen piha-alueille. Toiminta oli liikuntapainotteista ja ulkona ja saleissa oli riittävästi tilaa sitä vaativiin leikkeihin ja peleihin.

Alakouluja yhdisti se, että ne olivat kaukana Hollolan kuntakeskuksesta ja muidenkin lähipaikkakuntien keskuksista, joten useimmat harrastusmahdollisuudet olivat pitkien etäisyyksien päässä. Sijainnista johtuen koulut olivat myös oppilasmääriltään pieniä kouluja, pienin näistä Paimelan koulu, jossa 0-luokan oppilaat mukaan ottaen oppilaita oli yhteensä 86 (syyslukukauden 2012 alussa). Harrastuskerhoihin osallistuneet jäsenet olivat 3.-6.-luokkalaisia eli 9-13-vuotiaita.

Kerhojen toimintatavat poikkesivat toisistaan toteutuksessa jonkin verran. Paimelan kerho järjestettiin tiistaisin klo 13–15, jolloin ensimmäiselle tunnille klo 13–14 ehtivät juuri koulusta päässeet 3.-4.-luokkalaiset ja 5.-6.-luokkalaiset liittyivät mukaan vasta toisella tunnilla klo 14–15. Pyhäniemen koululla kerho oli jaettu kahteen tunnin kestävään kerhoryhmään, 3.-4.-luokkalaisiin ja 5.-6.-luokkalaisiin. Herralan kerhossa kaikki 3.-6.-luokkalaiset oppilaat tulivat kaksituntiseen kerhoon samaan aikaan.

4 KESKEISET KÄSITTEET

4.1 Osallisuus

Osallisuuden kehittämisestä on puhuttu Suomen kunnissa jo parikymmentä vuotta. Lasten ja nuorten osallisuuden lisäksi on puhuttu valtakunnallisella tasolla kansalaisten oikeuksista. Mitä osallisuuskäsitteellä tarkoitetaan? Itse ymmärrän tässä opinnäytetyössä tutkitun osallisuuden tunteena, jonka yksilö voi saada yhteisössä tai yhteiskunnassa. Tunne syntyy siitä, kun yksilö tuntee voivansa vaikuttaa itseään ja yhteisöön sekä ympäristöään koskeviin asioihin. Tomi Kiilakoski (2007) määrittelee sa-

mantyyllisesti teoksessa Lasten ja nuorten kunta osallisuuden käsitettä: osallisuus on vastuun saamista ja kantamista oman, toisten ja yhteisön toimintakyvystä. Yhdessä toimiessa tehtävät, vastuu ja valta jaetaan ja toiminnalla voidaan saada aikaan muutosta. Osallisuuteen liittyy myös oikeus omaan identiteettiin ja arvokkuuteen osana perhettä, ryhmää, yhteisöä, yhteiskuntaa ja ekosysteemiä. (Gretschel & Kiilakoski 2007, 13–14)

Suomalainen sosiologi Erik Allardt on määritellyt 1970-luvulla yksilön hyvinvoinnin rakentumista having- loving- ja being- teorialla. Teoria jakautuu kolmeen ulottuvuuteen: having – elintaso, loving – ihmissuhteet ja being – itsensä toteuttaminen. Ihmisen hyvinvointi koostuu näiden kolmen ihmisen perustarpeita kuvaavan ulottuvuuden muodostamasta kokonaisuudesta. (Kiilakoski, Gretschel & Nivala 2012, 17; Melto 2010, 16)

Kuvio 1. Ihmisen hyvinvointi Erik Allardtin mukaan

Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen vaatii kaikkien Allardtin ulottuvuuksien toteutumista. Lasten ja nuorten hyvinvointi määritellään kuitenkin usein vain kahden ensimmäisen ulottuvuuden (having ja loving) perusteella vaikka määrittelyssä pitäisi ottaa huomioon myös kolmas itsensä toteuttamiseen, osallistumiseen ja osallisuuden perustuva being-ulottuvuus. Allardtin hyvinvoinnin kolmijakoa voisi täydentää participating-ulottuvuudella osallistumisen hyvinvointimerkityksen korostamiseksi. (Kiilakoski ym. 2012, 17–18)

Osallisuuden voi tulkita eri tavoin. Osallisuus voi olla vahvasti kokemuksellista ja liittyä tunteeseen vahvasta asemasta yhteisössä ja mahdollisuudesta osallistua yhteisöllisiin prosesseihin. Sillä voidaan tarkoittaa sitä, että ihminen kokee olevansa osa yhteisöään ja yhteiskuntaa. Valtaosa suomalaisista tuntee osallisuutta tekemällä työtä, harrastamalla, osallistumalla ja vaikuttamalla. Itsensä ulkopuolisiksi tuntevat työttömät tai syrjäytyneet ihmiset jäävät paitsi tästä osallisuuden tunteesta, mikä ruokkii syrjäytymistä entisestään. Se voi olla ihmiselle lamaannuttava, jopa traumatisoiva kokemus. Osallisuuden vastakohtana voidaan pitää osattomuutta, joka tarkoittaa poisjäämistä esimerkiksi sosiaalisista suhteista, työelämästä tai syrjäytymistä yhteiskunnasta. (Harju, 2004)

Osallisuus on nostettu keskeiseksi tekijäksi syrjäytymisen ehkäisyssä, mutta osallisuuskäsitteen määrittely on ollut väljää ja antanut tilaa monenlaiselle toiminnalle (Kiilakoski ym. 2012, 13–14; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2013). Näin osallisuuskäsitteen alla on harjoitettu näennäisosallisuutta. Lasten ja nuorten mielipiteitä on ehkä kysytty mutta todellista vastuuta tai valtaa ei ole suostuttu jakamaan lapsille. Toisaalta, löyhä määrittely on ollut hyödyksi siten, että se ei ole kahlinnut ihmisten ajattelua tai toimintaa ja näin mahdollistanut uusien innovaatioiden edistämisen. (Kiilakoski ym. 2012, 14–15)

Osallisuutta on vaikeaa määritellä vieraskieliseen tekstiin perehtymällä. Osallisuus kääntyy englannin kielelle *participation*, tarkoittaen samalla sekä osallisuutta että osallistumista. Osallisuudelle ei ole löydettävissä vastinetta tieteen valtakielistä, näin ollen osallisuuskäsitteessä on oltava jotain suomeen kytkeytyvää. (Kiilakoski ym. 2012, 15)

4.2 Aktiivinen kansalaisuus

Kansalaisuudella tarkoitetaan kuulumista valtion tai johonkin muuhun kansalaisyhteisöön ja siihen liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia. Aktiivinen kansalaisuus on osallistumista yhteisten asioiden hoitoon ja yhteiskunnan toimintaan. Aktiivisen kansalaisuuden vastakohta on passiivinen kansalaisuus. Passiivisella kansalaisella on kansalaisuutensa mutta hän ei osallistu eikä vaikuta yhteisöjensä toimintaan niin kuin aktii-

vinen vastakohtansa. Osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus toimivat myös parina niin, että osallisuuden tunne kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen ja aktiivinen kansalaisuus voi tuottaa osallisuuden tunnetta.

Aaro Harju (2005) jakaa aktiivisen kansalaisuuden kolmeen ilmenemismuotoon:

1. Henkis-kulttuurinen kansalaisuus

- Kansalainen keskittyy itselleen ja yhteisölleen tärkeisiin asioihin ja edistää niitä eri tavoin

2. Toiminnallinen kansalaisuus

- Kansalaisen aktiivinen toiminta yhdistyksissä, yhteisöissä, seurakunnissa, yms. vapaaehtoistoiminta
- Kansalaisen henkilökohtainen panostus ja sitoutuminen toimintaan

3. Poliittinen kansalaisuus

- Kansalaisen osallistuminen yhteiskuntapoliittiseen toimintaan, esimerkiksi kunnallispolitiikka, puolue toiminta, ym.

4.3 Syrjäytyminen

Osallisuudesta ja sen edistämisestä puhutaan usein syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä. Mitä sitten tarkoitetaan syrjäytymisellä? Syrjäytyminen on tippumista yhteiskunnasta. Yhteiskunnasta tippumiseen ajautuminen tapahtuu usein monen ikävän asian yhteisvaikutuksesta. Taustalla voi olla henkisiä tai fyysisiä sairauksia tai myös yksilön tunne osattomuudesta. Syrjäytyneet ihmiset ovat kansalaisuusmäärittelyn ulkopuolella (Harju 2005).

Nykyään työmarkkinoilta tippuminen vaikuttaa suurelta osalta yhteiskuntaan integroitumiseen. Siihen voi vaikuttaa myös katkenneet välit perheeseen ja ystäviin tai ulosjääminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta. Syrjäytymistä on määritelty myös ajautumisena yhteiskunnassa sopivana pidetyn elintavan ja – laadun ulkopuolelle. Syrjäytymisestä aiheutuvia kustannuksia ovat paitsi työmarkkinoilta poisjäämisestä syrjäy-

tyneelle itselleen aiheutuneet menetykset, mutta myös julkiselle taloudelle aiheutuvat menetykset, jotka juontavat nousevista etuus- ja palvelumaksuista. Syrjäytyminen on yleistynyt korkean elintason seurauksena. (Moisio 2012, 3-8)

Syrjäytymisen riski on korkeimmalla niillä henkilöillä, joilla on pitkäaikaissairauksia, päihdeongelmia ja matala toimeentulotaso. Huonot elämäntavat ja ongelmat siirtyvät perheissä usein sukupolvelta toiselle, toisin sanoen syrjäytyminenkin on periytyvää. Tämä aiheuttaa osaltaan taas ongelmia edelleen päiväkodeissa, kouluissa ja muissa lasten ja nuorten paikoissa. Haasteena valtiolle lastensuojelun avo- ja sijaishuollon tarve kasvaa ja mielenterveys- ja päihdeongelmat aiheuttavat mittavia kustannuksia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012, 15)

Syrjäytymistä voidaan ehkäistä vähentämällä työttömyyttä sekä ihmisten näköalattomuutta ja osattomuutta. Jokaisella ihmisellä on oikeus sosiaaliseen hyvinvointiin ja osallisuuteen ja kaikki tulisi pitää mukana yhteiskuntaa rakentamassa. Lasten ja nuorten syrjäytymistä tulisi ehkäistä tukemalla kouluttautumista ja koulutuksesta työelämään siirtymistä. Tähän tarvitaan monialaista yhteistyötä nuorisotyön, sosiaali- ja terveyspalveluiden, koulujen ja vastaavien organisaatioiden ja instituutioiden kesken. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011, 2-3)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Aloitin harrastuskerhojen ohjaamisen tammikuussa 2013. Harrastuskerhot olivat toimineet toisen ohjaajan johdolla syyskuusta alkaen. Alusta alkaen oli selvää, että kerhoja tulee tehdä lasten ehdoilla; ovathan kerhot kuitenkin lasten vapaa-aikaa. Vaikka toiminta tapahtuukin koulun tiloissa tai läheisyydessä, ei sen tule olla liian koulumais- ta tai aikuisten ehdoilla rajattua. Harrastuskerhon tulisi olla lapsille keino päästä irti arjesta koulupäivän jälkeen samalla tavalla kuin moni aikuinen työpäivänsä jälkeen suorittaa jonkin rentoutumisrutiinin.

Lasten ja nuorten osallisuutta vahvistavissa prosesseissa tuetaan osallistujien vaikutusmahdollisuuksia olemassa olevien reunaehto- jen kehyksessä. Alussa tulee selvittää millaisia voimavaroja ja tavoitteita osallisuudelle on. Miten ja mihin lapset voivat

osallistua? Minkälaisesta osallistumisesta on kyse? Ketkä haluavat osallistua? (Horelli & Kyttä & Kaaja 2002, 36)

Lasten toiveet kerhojen sisällön suhteen otettiin huomioon jo kerhojen ilmoittautumislomakkeessa. Lomake sisälsi perusyhteystietojen lisäksi kohdan:

”Nuorten toiveet. Mitä halutaan pelata, askarrella? Mihin lajeihin haluttaisiin tutustua?”

Monessa ilmoittautumislomakkeessa olikin toivottu monenlaista toimintaa kerhoihin. Useissa lomakkeissa näkyi tässä kohtaa myös aikuisten käsialaa ja toivomuksia. Joissain alkuun oli kirjoitettu ”äiti/isä toivoo” tai vastaavaa erottelemaan aikuisten toivomukset lasten toivomuksista.

Lasten osallisuuden toteutumisen kannalta kaikkein olennaisinta ei kuitenkaan ole vanhempien toiveiden toteuttaminen. Siksi ensimmäisillä kerhokerroilla halusin kuulla itse lapsia harrastuskerhon suunnittelemisen osalta. Aluksi kerroin, että harrastuskerhoissa tehdään juuri niitä asioita mitä lapset itse toivovat ja keskustelimme miten saisimme kaikki toteutettavissa olevat toiveet käymään toteen. Keskustelua käytiin muun muassa ympäröivien tilojen hyödyntämisestä, rahasta ja luonnollisesti toiminnan sisällöstä.

Tämän jälkeen lapset kirjoittivat toivomuksiaan itsenäisesti lapuille, minkä jälkeen keräsin toivomukset kokoon itselleni. Toivomusten perusteella tein kerhojen kevätkaudelle aikataulun. Jätin aikatauluun löyhiäkin toiminnan kuvauksia, jotta pystyimme järjestämään toivomuspäiviä, jolloin lapset saivat yhdessä erilaisin menetelmin päättää mitä toiminta sisältää kuvauksen rajoissa. Kerhojen lasten toivomukset eivät juuri eronneet toisistaan. Pieniä eroja saattoi nähdä asioissa, jotka liittyivät vaikkapa varustetasoon tai ympäristöllisiin olosuhteisiin.

Toiminnan suunnittelussa käytettyjä osallistavia menetelmiä voisi kuvailla analyyttiseksi ja ilmaisulliseksi. Käytimme apuna ”kuvitteellista kävelykierrosta”, jossa kartoitettiin koulun läheisten sisä- ja ulkotilojen mahdollisuuksia. Ideoita ja ajatuksia toiminnalle kerättiin useimmilla kerroista suunnittelupajamaisilla menetelmillä ja draamakasvatuksellisin keinoin. Muita ilmaisullisia keinoja osallistavan kerhotoiminnan suunnittelussa voisi olla esimerkiksi valokuvat tai tietotekniikkaan perustuvat menetelmät jos resurssit riittävät niiden toteuttamiseen (Horelli ym. 2002, 36).

Ensimmäisillä kerhokerroilla lapset saivat luoda kerholleen myös säännöt. Itse toimin sääntöjen luomisen aikana lähinnä sivusta tarkkailijana. Jos sääntöihin ehdotettiin kyseenalaisia pykälä (esimerkiksi ”saa lyödä kaikkia”), keskustelimme henkilön tai ryhmän kanssa minkälaisia seurauksia tällaisella säännöllä voisi olla. Kun lapset olivat itsenäisesti ja ryhmissä miettineet pykälät kerhosääntöihin, keräsin ne kokoon. Kunkin kerhon sääntöjä kuljetin mukana kerhokansiossa ja silloin tällöin niitä kertailtiin lasten kanssa ongelmatilanteissa.

5.1 Palautteen keruu

Monien sosiaalitieteellisten käsitteiden (osallisuus, osallistuminen, kansalaisuus) aikuislähtöisyys ei ole ongelma, jos käsitteitä tarkastellaan lasten näkökulmasta. Käsitteitä tulee käyttää harkiten, sillä niiden jäykkä käyttö, aikuisten ja lasten asettaminen vastinpariksi tai toisaalta lasten ymmärtäminen yhtenäisenä ryhmänä, voi jättää pois tärkeitä näkökulmia, joita esimerkiksi lasten osallistumiseen liittyy. Henkilökohtaisten voimavarojen lisäksi erilaiset olosuhteet voivat mahdollistaa tai estää lasten toimijuuden toteutumista. (Kiili 2006, 25)

Lapset ovat oman elämänsä asiantuntijoita ja omaavat ainutlaatuista tietoa omasta ympäristöstään. Tutkijan tulisi löytää lapselle luontainen tapa kertoa omasta ympäristöstään. Lapsilähtöisellä tutkimuksella on paikkansa lapsien hyvinvoinnin edistämässä. (Jukarainen 2011, 7) Kukapa tietäisi parhaiten lapsen elämästä kuin lapset itse? Lasten osallisuutta tutkivassa opinnäytetyössä on luonnollista että lasten mielialat toiminnasta ja ympäristöstä otetaan huomioon ja ettei aineistosta saatu tieto perustu pelkästään aikuisen omille havainnoille.

Palaute kerättiin kerholaisilta kerhokauden kahdella viimeisellä kerralla. Palautetta kerättiin A4-kokoisella palautelomakkeella (liitteet). Lomakkeen toisella puolella kysyttiin vastaajan sukupuolta ja ikää, kerhon toimintaan ja tulevaisuuteen liittyviä kysymyksiä sekä viimeiseksi sai vapaasti lähettää terveisiä kerhon ohjaajalle ja Hollolan nuorisopalveluille. Lomakkeen kääntöpuolella sai arvioida tyytyväisyytään kerhon tiloihin, tiedottamiseen, ohjaajaan, kerholaisiin ja omaan viihtymiseen monivalintakysymysten kautta.

Lomakkeiden täyttämisen jälkeen keskustelimme kunkin kerhoryhmän kesken kerhoon ja kuluneeseen kauteen liittyvistä asioista. Ryhmähaastattelun lopuksi kerholaiset saivat vapaasti ryhmässä vastata ”jatka lausetta”-tyyppiseen kyselyyn, jossa lauseen alut olivat:

- Kerhossa on aina...
- Kerhossa on joskus...
- Haluaisin, että kerhossa...
- En haluaisi, että kerhossa...
- Kerhossa ei ikinä...
- Kerhossa tehtiin keväällä...
- Kevään kerho oli...

5.2 Palautelomake ja tyytyväisyyskysely

Vaikka eri alueiden harrastuskerhot olivat luonteeltaan ja toiminnaltaan samankaltaisia, erojakin löytyi. Kerhot olivat lähtökohdiltaan jonkin verran erilaisia, mikä näkyi esimerkiksi ikä- ja sukupuolijakaumassa, harrastuneisuudessa ja asenteissa kerhotoimintaa kohtaan.

Herralan kerhoa voi sanoa tyttökerhoksi. Koko kevätkauden aikana kerhossa poikien käyntikertoja kertyi vain kaksi kappaletta (vrt. tyttöjen käyntikerrat 86). Herralan harrastuskerhosta oli havaittavissa selvästi kaksi niin sanottua kuppikuntaa, jotka jakaantuivat tyttöjen iän perusteella nuoremmat-vanhemmat-pariksi. Näiden kahden alaryhmän muodostuminen oli seurausta koulun luokkajaoista, vaikka kaikki kerholaiset toisensa ennalta tunsivatkin. Kuppikunnat näkyivät selvimmin kerhossa hetkinä, jolloin aika, paikka ja varusteet olivat kerholaisten vapaasti käytettävissä. Näinä hetkinä tytöt jakaantuivat poikkeuksetta kahdeksi ryhmäksi ja tekivät eri asioita.

Alaryhmien välillä ei näkynyt kuitenkaan suuria jännitteitä, vaan yhteistyökin sujui vaivatta tilanteen sitä vaatiessa. Seitsemän kahdeksasta kerholaisesta olivatkin joko

erittäin tai melko tyytyväisiä muihin kerhotovereihinsa. Oma viihtyminen kerhossa oli jakaantunut puoliksi melko tyytyväisiin ja puoliksi erittäin tyytyväisiin.

Paimelan kerho oli myös vahvasti tyttövaltainen. Kerhossa kävi koko kauden aikana vain yksi poika, joka oli kuitenkin yksi aktiivisimmista kerholaisista (käyntikertoja viisi-toista seitsemästätoista). Kerhossa kävi yhtä kerhokertaa kohden keskimäärin seitsemän tyttöä. Myös Paimelan koulun kerholaiset tunsivat toisensa entuudestaan koulukavereina ja ohjaajan näkökulmasta yhteishenki oli tässä kerhossa erityisen hyvä alusta alkaen. Lasten osallisuutta oli helppoa tukea esimerkiksi kevään ohjelmaa suunnitellessa, koska jokainen kerholaisista pystyi pienellä kannustuksella astumaan rohkeasti esiin ja ilmaisemaan oman mielipiteensä.

Kerhossa uskallettiin myös olla eri mieltä asioista sen johtamatta riitoihin. Palautelomakkeen kohdassa yksi kysyttäessä mistä kerholaiset olivat eniten pitäneet kerhossa, olivat Paimelan vastaukset painottuneet selvästi yhdessäoloon ja yhdessä tekemiseen kun taas muiden kerhojen vastauksissa oli eritelty tarkemmin tiettyä tekemistä, esimerkiksi ruuanlaitosta, leikeistä tai sählystä. Myös lomakkeen kohdassa neljä, jossa kysyttiin toiveita tulevaan kerhokauteen, olivat paimelalaiset toivoneet ”samoja asioita kun ennenkin”, kun muissa kerhoissa toiveet olivat eritelty yksityiskohtaisemmin erilaisiksi tekemisiksi. Palautteesta kävi myös ilmi, että kaikki Paimelan kerholaiset tunsivat vaikuttaneensa kerhon sisältöön ja näin ollen ainakin jonkin tasoinen lasten osallisuus näyttää kerhon toiminnan suunnittelussa toteutuneen.

Pyhäniemen kerho erosi muista kerhoista niin, että ryhmät jaoteltiin selkeästi kahteen ryhmään: nuorempiin 3.-4.-luokkalaisiin ja vanhempiin 5.-6.-luokkalaisiin. Molempien ryhmien sukupuolijakauma oli huomattavasti tasaisempi kuin Herralan ja Paimelan kerhoissa. Nuorempien kerholaisten ryhmässä erottelu eri luokkien kesken oli helposti havaittavissa. Ryhmässä oli useampikin kuppikunta, joista selkeimmin erottuivat kolmasluokkalaiset ja neljäsluokkalaiset. Kerhojen suunnittelussa oli ohjaajana haastavaa saada ujoimmat lapset sanomaan omat mielipiteensä. Rohkeammat lapset ilmaisivat mielipiteensä silloinkin kun olisi ollut muiden vuoro sanoa omansa. Kuten Kiili (2006, 106) on todennut Lapset asiantuntijoiksi – hankkeessa, lasten oma mielipide on helpointa tuoda esille pareina tai ryhmissä tukeutuen muihin. Erimielisyydet oli turvallisempaa selvittää kuppikuntien kesken kuin yksilöiden välillä. Kun toimintaa

saatiin suunniteltua, oli sitä selvästi muita kerhoja hankalampaa toteuttaa ohjaajan jakamissa sekaryhmissä.

Jos kouluikäinen lapsi saa opettajakseen tai ohjaajakseen huumorintajuisen, lasta ymmärtävän aikuisen, oppiminen sujuu hyvissä merkeissä (Sinkkonen 2010, 37). Tyytyväisyyskyselyssä jonkinlaista eroa näkyi tyytyväisyydessä ohjaajaan. Paimelan ja Herralan vastaajista kaikki olivat erittäin tyytyväisiä kerhon ohjaajaan. Pyhäniemessä 64 % oli erittäin tyytyväisiä, 28 % melko tyytyväisiä, 4 % ei osannut sanoa ja 4 % olivat melko tyytymättömiä ohjaajaan. Tämä johtuu todennäköisimmin omista asenteistani ja innostuksestani ohjaajana, mistä kerron enemmän pohdintaluvussa.

Paimelan kerhon vastaajista erittäin tyytyväisiä omaan viihtymiseen kerhossa oli lähes 80 % ja loput melko tyytyväisiä. Pyhäniemen kerhossa vastaavat määrät olivat 72 % ja 28 %. Herralan kerhossa 50 % oli erittäin tyytyväisiä ja 50 % melko tyytyväisiä. Jokainen kyselyyn vastannut olisi siis jollain tasolla tyytyväinen omaan viihtymiseen harrastuskerhossa, mistä voi päätellä että osallistavat menetelmät harrastuskerhotoiminnassa tuottavat tyytyväisiä asiakkaita.

Keskilapsuuteen kuuluu aikaisempaa vahvempi suuntautuminen ikätovereihin ja ystävyys-suhteisiin; tytöt muodostavat kahdenvälisiä suhteita ja pojat hakeutuvat suurempiin ryhmiin. Jokainen lapsi tarvitsee vertaisryhmän, jolta saa positiivista vastakaikua ja jossa hänen panoksensa on tärkeä. Muihin kuulumisen vahvistaa lapsen turvallisuuden tunnetta. (Ritokoski 2010, 59)

Kerhossa viihtymiseen vaikuttaa suurelta osin tietenkin myös kanssakerholaiset ja tätä tukee myös vastaajien jakauma ”oletko tyytyväinen muihin kerholaisiin?” – kysymyksessä. Paimelassa, jossa oma viihtyminen oli paras kolmesta kerhosta, yli puolet vastanneista oli erittäin tyytyväisiä muihin kerholaisiin. Pyhäniemessä erittäin tyytyväisiä tässä kysymyksessä oli vain 20 %. Herralan vastaajat olivat jakaantuneet erittäin ja melko tyytyväisiin samalla tavalla kuin kysyttäessä omasta viihtymisestä.

Osallisuutta tutkittaessa olennaisin kysymys palautelomakkeessa oli ”toteutettiinko kerhossa toiveitasi?”. Kuten aiemmin mainitsin, kaikki Paimelan kerhon vastaajat olivat antaneet tähän kysymykseen pelkästään myönteisiä vastauksia. Pyhäniemen

vastauksissa oli vain muutama kielteinen ja Herralassa myönteisten vastausten lisäksi oli tullut kaksi ”en mä tiä” – tyyppistä vastausta. Tästä voi päätellä että osallistavat menetelmät harrastuskerhoissa tuottivat valtaosalle lapsista osallisuuden tunnetta.

5.3 Päätelmät loppukeskusteluista

Kaikissa kerhoissa pidettiin kerhon päättäjäiskerralla vapaamuotoinen ryhmähaastattelu kevätkaudesta. Olin valmistellut haastattelua varten suuntaa-antavia kysymyksiä, joilla keskustelua saatiin ohjailtua tarkoituksenmukaiseksi. Kysymykset tein ikään kuin tueksi palautelomakkeen kysymyksille, koska ajattelin palautelomakkeen vastauksien olevan avoimempia ja rehellisempiä vastaajien osalta, koska lomake täytettiin nimettömänä ja ilman ryhmän painetta.

Pienemmissä ryhmissä (alle 10 osallistujaa) haastattelut sujuivat hyvin vapaamuotoisena keskusteluna. Suuremmissa ryhmissä halukkaat kommentoijat viittasivat saadakseen puheenvuoron, mikä vei osaltaan keskustelusta rentoutta mutta kommentoijia kuitenkin oli kiitettävästi. Litteroin ryhmähaastatteluista saadut aineistot, minkä jälkeen järjestelin eri kerhojen vastaukset samojen kysymysten alle. Seuraavassa etenen kysymys kysymykseltä tuoden esiin lapsilta saatuja kommentteja ja omia huomioitani.

1. Oletko saanut vaikuttaa siihen mitä harrastuskerhossa tehdään?

”Ainaki niinä toivepäivinä” (Pyhäniemi)

”Joo sillon ku on saanu tai sai niit toivoo niit leikkejä” (Pyhäniemi)

”Ollaan saatu” (Paimela)

”Oon” (Herrala)

”Oon mäki toivonu kaikkee” (Herrala)

Lapsille tulisi antaa mahdollisuus vaikuttaa oman vapaa-aikatoimintansa suunnitteluun. Näin toiminnasta saadaan lapsille tärkeää ja mieltä. (Suomu & Erkama & Havu 2005, 25) Ensimmäisen kysymyksen vastausten perusteella moni oli sitä mieltä että oli saanut vaikuttaa kerhon toimintaan. Tämä tukee myös palautelomakkeen kohtaa kolme (Toteutettiinko kerhossa toiveitasi?), johon oli tullut Paimelassa pelkäs-

tään myönteisiä vastauksia ja Pyhäniemessä sekä Herralassa vain muutama kielteinen tai en osaa sanoa -vastaus. Kysymykseen tuli kuitenkin myös yksilön osallisuutta vastaan olevia vastauksia:

”No joo silloin jos oltiin kaikki siitä samaa mieltä ni sit oltiin sitä juttuu” (Paimela)

”Oon mäki kai vaikuttanu vaik kyl oli joskus et pe-lattii aina sählyy vaik mä aina äänestin et ei” (Pyhäniemi)

Yleensä toivomuspäivinä lapset saivat äänestää demokraattisesti toiminnasta. Yksilön osallisuuden kannalta demokratia ei kuitenkaan aina toimi. Demokratia perustuu valtavirran mielipiteeseen asioista ja toisinajattelijat jäivät esimerkiksi kerhotoimintaa suunniteltaessa aina alakynteen. Käytin demokraattisia menetelmiä harrastuskerhoissa ehkä liikaakin, osin sen takia, että ne ovat helppoja perustella. Myös niistä seuraava toiminta ei ole niin haasteellista ohjata kuin toiminta, johon suurin osa kerholaisista olisi ollut tyytymättömiä.

2. Ovatko kaikki kerholaiset saaneet vaikuttaa siihen mitä harrastuskerhossa tehdään?

”No on saanu kaikki toivoo ihan yhtä paljon” (Paimela)

”On kyl jotku toivonu ainaki enemmän ku niil on ollu enemmän toiveita” (Paimela)

”Mullei kyl oo ollu tai en oo siis hirveesti niinku vaikuttaa halunnu ku ei oo mitää mitä just haluisin ite tehä. Muitten jutut on ollu yleensä ihan hyvii” (Herrala)

”Joo” (Pyhäniemi)

Iltapäivätoiminnan tavoitteena on lisätä osallisuutta ja tasa-arvoa ja ehkäistä syrjäytymistä havaitsemalla syrjäytymistä aiheuttavat tekijät mahdollisimman varhain (Suomu ym. 2005, 22). Kaikkien kerhojen jäsenet tuntuivat olevan pääosin samoilla linjoilla tasapuolisista vaikuttamismahdollisuuksista keskusteltaessa. Eriävät mielipiteet liittyivät poikkeuksetta resursseista riippuviin toimintoihin:

”Meiän kolmen tai me kolme oltais haluttu leipoo enemmän... Vaik joka kerta! (naurua)” (Paimela)

”Oltais voitu käydä retkillä tai uimahallissa” (Pyhäniemi)

Toiveiden toteuttamiseen harrastuskerhoissa liittyi olennaisesti resurssit, millä kerhoja toteutettiin. Kerholle osoitetusta rahamäärästä ja sen riittävydestä tai riittämättömyydestä keskusteltiin kaikissa kerhoissa useasti. Lasten kyky hahmottaa tätä resurssia on ymmärrettävästi erilainen kuin aikuisilla, koska rahankäyttöä koskevia ongelmia ei välttämättä alakoululainen vielä kaikin puolin ymmärrä. Keskustelua syntyi paljon myös tilankäytöllisissä ongelmissa: kerholaiset ihmettelivät miksi harrastuskerho ei voinut aina käyttää kaikkia koulun tiloja tai miksi minulla ohjaajana ei ollut avainta jokaiseen koulun oveen.

3. Oletko oppinut harrastuskerhossa jotain uutta?

”Joo paistaa lettuja!” (Pyhäniemi)

”Se oli kivaa se piilos missä vaa se yks meni piiloo...oltii sitä kotonaki” (Pyhäniemi)

”Opin uutta siin visas et lepakko on se lentävä...

Mikä se ny oli?” (Paimela)

”Tääl on ollu uusii leikkei.” (Paimela)

”Jotai pelei.” (Paimela)

”En” (Herrala)

”No oon mä kai jotai mitä ollaa oltu...” (Herrala)

”Me ei olla koulus oltu sitä koppipelii ennen” (Herrala)

Ohjaajana oli mukavaa kuulla, että joka kerhossa oli opittu jotain uutta. Keskilapsuus onkin oppimiselle parhainta aikaa (Sinkkonen 2010, 37). Useimmat vastaukset liittyivät aiemmin tuntemattomiin peleihin ja leikkeihin, joita lapset muistivat kevätkaudelta yllättävän paljon. Kerhoissa oli suurimmalta osin perinteisiä leikkejä ja pelejä, koska lapset saivat itse vaikuttaa sisältöön. Uusien onnistumisten kokemusten tuottaminen lapsille on tärkeää, koska se vaikuttaa myönteisesti lasten ja nuorten itsetuntoon.

Tällaiset voimauttavat kokemukset voivat osaltaan parantaa myös ryhmähenkeä ja vahvistaa osallisuuden tunnetta.

4. Eroaako tämä kerho jotenkin muista kerhoista missä olet käynyt?

”No ei siin edellises sitä ohjaajaa kiinnostanu mitä me tääl tehää” (Herrala)

”Tää on tääl koulus mut sä oot tääl niinku opena eikä koulun opet” (Pyhäniemi)

Osallistavat menetelmät luovat kerholaisille kuvaa siitä, että myös ohjaaja on toiminnassa aidosti mukana. Jos kerhoissa ohjaaja antaa vain käskyn mitä tehdään ja loppuaika tehdään tätä määrättyä toimintaa, voi ohjaaja jäädä etäiseksi. Parhaimmillaan osallistavat menetelmät takaavat sen, että lapsille jää tunne aidosta kuulluksi tulemisesta sekä ohjaajan mielenkiinnosta heidän mielipiteitään kohtaan. Osallistavassa toimintakulttuurissa aikuinen on aidosti kiinnostunut lapsen mielipiteistä ja siitä miten lapsen ajatuksia voisi hyödyntää toiminnassa (Suomu ym. 2005, 25).

”No tääl on paljoo rennompaa ku neljähoossa, siel vaa askarrellaa joka kerta” (Herrala)

”Ku käy pelaa sählyy ni on vähä tiukempaa ku se on vaa sitä sählyy mut se on kivaa” (Pyhäniemi)

Vaikka harrastuskerho oli liikuntapainotteinen, ehdittiin kevätkauden aikana tehdä paljon muutakin. Kerholaisten toiveisiin kuului tarkoitusta vastaavasti paljon liikunnallista toimintaa mutta myös ruuanlaittoa, leipomista ja erilaisia kilpailuja. Uskon, että juuri tämä monipuolinen toiminta vaikutti lasten tyytyväisyyteen positiivisesti. Yksikään kerhokerta ei ollut samanlainen ja toiminnan monimuotoisuus loi haasteita sekä fyysisesti että älyllisesti.

”Tää on kiva ku tähän voi vaa niinku suoraa tulla ku päästään (koulusta)” Paimela

Harrastuskerhot pidettiin kuntakeskuksista kaukana olevilla kouluilla ja yksi kerhon tarkoituksista olikin tarjota helposti lähestyttävää ja tavoitettavaa toimintaa lähellä lapsia. Vaikka kouluilla järjestettiin myös muuta toimintaa kouluajan päättymisen jälkeen, oli harrastuskerho tiettävästi ainoa koulun ulkopuolelta ohjattu kerho, joka alkoi heti iltapäivällä kouluajan päätyttyä ja oli suunnattu 3.-6.-luokkalaisille lapsille. Koska kerhot pidettiin kouluilla ja lapset olivat samoilta tai läheisiltä luokilta, toivon kerhojen aikana kehittyneen ryhmähengen vaikuttaneen positiivisesti myös varsinaisen kouluajan ryhmähengen kerholaisten kesken. Luomalla turvallinen ilmapiiri ja hyvä ryhmähenki, tuetaan lasten tunne-elämää ja sosiaalista kehitystä (Suomu ym. 2005, 22).

5. Pitäisikö kerhon jatkua samanlaisena ensi syksynä?

”Joo paitsi enemmän voitais leipoo” (Pyhäniemi)

”Enemmän säbää!” (Pyhäniemi)

”Voitais kerhos aina herkutella” (Herrala)

”Joka kerralla pitäis saada karkkii! (naurua)” (Herrala)

”Pitäis ja sä tuut syksyllä kans Jenni” (Paimela)

”Joo ja voitais tehdä lisää näytelmiä syksy” (Paimela)

Ryhmähaastattelun vastaukset vastasivat luonteeltaan palautelomakkeen kohdan neljä (Mitä haluaisit tehdä jatkossa harrastuskerhossa?) vastauksia. Toiveet koskivat suoraan toimintaa eikä havaittavissa ollut kielteisiä tunteita kerhon toimintatavoista toiminnan suunnittelussa. Toiveet syksyille olivat kaikissa kerhoissa sekä haastattelussa että palautelomakkeessa pääasiassa samoja asioita, joita kevätkaudella oli tehty. Tästä voi päätellä toiminnan suunnittelun osallistavilla menetelmillä onnistuneen hyvin myös lasten mielestä. Tärkeintä osallisuutta lapsille on se, että he voivat vaikuttaa omaan elinpiiriinsä juuri sillä hetkellä. (Suomu ym. 2005, 26)

”Jatka lausetta” – osion vastaukset eivät juuri tuoneet uutta tietoa tutkimukselle. Tämä johtunee siitä, että useimmat lapset olivat täyttäneet samalla kerhokerralla jo palautelomakkeet ja antaneet myös palautetta ryhmähaastattelussa. Vastaukset täydensivät palaute- ja tyytyväisyyslomakkeen sekä ryhmähaastattelussa saatua tietoa. Seuraavassa otteita ”jatka lausetta” – osion vastauksista:

Kerhossa on aina...

"Kivaa", "hauskaa", "paljon tyyppejä", "hyvä ryhmähenki",
"liikaa poikia"

Kerhossa on joskus...

"Leivontaa", "tylsää", "liikaa poikia", "karkkia", "kivaa"

Haluaisin, että kerhossa...

"Olisi pidempi kerho", "askarrellaan", "säbää", "vähemmän
sählyä", "olisi aina karkkia"

En haluaisi, että kerhossa...

"Valitettaisiin", "riideltäisiin", "oltaisiin ilkeitä", "sataa kun ol-
taisiin ulkona"

Kerhossa ei ikinä...

"Ole tylsää", "kiusata", "jää tekemättömäksi", "ole kamelei-
ta"

Kerhossa tehtiin keväällä...

"Kaikkeaa hauskaa", "piknik pihalla", "retki rannalle", "ulko-
pelejä", "kivoja leikkejä"

Kevään kerho oli...

"Kiva", "paras", "värikäs", "ihan ok", "maailman paras ker-
ho"

Ohjaajana osion vastaukset näyttävät oikein hyviltä ja positiivisilta. Vastaukset ovat kuitenkin lyhyitä ja yksinkertaisia ja tutkimuksen kannalta ajateltuna vastauksissa voi nähdä jo pientä kyllästymistä ja turhautumista. Lapset vastaavat usein lyhyesti ja ovat tottuneet vastaamaan aikuisten odotusten mukaisesti (Suomu ym. 2005, 26). Lauseiden jatkaminen toteutettiin pienryhmissä, mikä myös osaltaan vaikuttaa siihen, että syvällisempi näkökulma puuttuu.

6 POHDINTA

6.1 Ohjaajan merkitys lasten osallisuudelle

Ohjaajan oma innostuneisuus on tärkein tekijä lasten kerhotoiminnan onnistuneessa ohjaamisessa. Omalla innokkuudellaan ryhmän ohjaaja saa ryhmäläiset seuraamaan omaa esimerkkiään. Ohjaajan kiinnostus toimintaa kohtaan vaikuttaa myös toiminnan tarkkaan suunnitteluun ja jäsentelyyn. (Alho 2013, 38) Kannustavat aikuiset ovat 7-12-vuotiaiden lasten oppimismotivaation kannalta erittäin tärkeitä (Sinkkonen 2010, 37)

Ohjaaja näyttää tekemisellään esimerkkiä ja vaikuttaa näin omilla asenteillaan koko ryhmän tunnetiloihin. Ohjaajan tulisi mennä jokaiseen harrastuskerhoon avoimena ja ennakoasenteilla. Tämä ei koske ainoastaan ensimmäisiä kerhokertoja, vaan jokaista ohjauskertaa. Kevätkauden puolivälissä tunnistin itsessäni ohjaajana ennakoasenteita. Toisien kerhojen kanssa oli helpompaa työskennellä ja niihin toisiin mennessä olin jo valmistautunut siihen, että tulee ongelmia ja on vaikeaa. Tämä kääntyy kuitenkin nopeasti ohjaajaa itseään vastaan, koska ohjaajan mielentila vaikuttaa myös kerholaisiin. Haastavimpiin kerhoihin tulisi mennä sitä suuremmalla syyllä iloisin mielin ja motivoituneena.

Kerhonohjaajan tapaan luoda ja käyttää osallistavia menetelmiä vaikuttaa oma henkilökohtainen käsitys osallisuuskäsitteestä. Ohjaaja voi miettiä halutaanko osallisuutta toteuttaa ryhmä- vai yksilöpohjaisesti tai miten osallisuus ja vaikuttaminen arvotetaan toiminnan tavoitteessa. Koska osallisuutta vahvistavia menetelmiä toteutetaan tavallisesti ryhmämuotoisesti, jää yksilöllisyyden korostaminen usein taka-alalle, vaikka todellisuudessa taustatekijät jakavat ryhmän yksilöitä epätasa-arvoisesti (Kiilakoski, Gretscher & Nivala 2012, 24). Osallisuuden vahvistamisen kannalta olisi olennaista, että ohjaajalla on toiminnan alusta lähtien selkeä kuva ja perusta sille, mitä osallisuustoiminnalla lähdetään tavoittelemaan.

Osaava ohjaaja antaa lapselle rakennusaineita oman itsetunnon ja minäkuvan positiiviseen kehittymiseen (Kukkasniemi & Kukkasniemi 2010, 163). Lasten osallisuutta

edistävän kerhonohjaajan tulee ennen kaikkea luoda turvallinen ja avoin ilmapiiri sekä taata kerholaisilleen tasavertainen kohtelu ja tasavertaiset vaikuttamismahdollisuudet. Ellonen (2008, 85–86) toteaa väitöskirjassaan yhteisön sosiaalisen tuen hannon (koulussa) vaikuttavan negatiivisesti yhteisön nuorten hyvinvointiin. Jos tiettyjä yksilöitä tuetaan enemmän kuin toisia, se vaikuttaa negatiivisesti myös tuettujen yksilöiden hyvinvointiin. Uskon tämän pätevän myös niin kerhotoiminnassa kuin muunkin kasvatuksen parissa. Vaikka yksilö saisi yhteisössä tarvitsemansa sosiaalisen tuen, yleinen huono ilmapiiri johtaa jokaisen yksilön jonkinasteiseen pahoinvointiin.

6.2 Osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä

Kaikki lapset eivät ole samanlaisia osallistujia. Osallisuutta vahvistavassa toiminnassa on hyvä muistaa että ryhmä koostuu erilaisista yksilöistä. Yksilöä korostavan tarkastelun ongelmana on se, että yksilöllisyyttä korostetaan helposti liikaa (Kiilakoski ym. 2012). Lasten osallisuuteen tähtäävässä kerhotoiminnassa korostaisin kuitenkin enemmän yksilön kuin ryhmän osallisuutta. Harrastuskerhojen ulkopuolisten tekijöiden vaikutus lapsen haluun vaikuttaa ja osallistua on suuri. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi lapsen taustaan liittyvät tekijät ja aiemmat kokemukset osallisuudesta.

Kevätkauden aikana sain oppia paljon myös lasten taustoista. Erinäisissä keskusteluissa ja tilanteissa tuli ilmi asioita lasten kavereista, perheistä, koulusta ja harrastuskerhojen ulkopuolisesta elämästä. Paljon sisaruksia omaavat lapset olivat usein innokkaita vaikuttamaan ja osallistumaan. Uskon tämän johtuvan siitä, että kotona he ovat oppineet pitämään puolensa ja muutenkin olemaan paljon tekemisissä toisten lasten kanssa, vaikka sisarukset, kaverit ja muut lapset eivät toisiaan aivan vastaa-kaan. Myös luonteissa on paljon eroja, toiset ovat sosiaalisempia kuin toiset, jotkut taas vetäytyvät helpommin kuoreensa kuin toiset.

Yhtenä merkittävimmistä tekijöistä pidän lasten aiempia kokemuksia osallistumisesta ja vaikuttamisesta. Pettymykset tai epäonnistumiset aikaisemmassa osallisuuteen tähtäävässä toiminnassa tai vaikutusmahdollisuuksien puuttuminen kokonaan eivät luo uskoa sille, että voisi vaikuttaa mihinkään asiaan. Kielteiset kokemukset ryhmissä

tai yhteisöissä toimimisesta voivat alentaa motivaatiota harrastuskerhoissa käytettyihin yhteistoiminnallisiin menetelmiin.

Vaikka harrastuskerhojen toiminta oli muutoin kouluajasta irrallista toimintaa, järjestettiin kaikki kerhot oppilasmäärältään pienten koulujen tiloissa ja kerholaiset olivat tuttuja keskenään. Näin ollen kerhojen ilmapiiriin vaikuttivat myös koulumaailmassa syntyneet vastakkainasettelut ja ryhmädynaamiset seikat. Jos yksi kerhoista olisi toiminut esimerkiksi nuorisopalveluiden tiloissa ja kerholaiset kauden alussa uusia tuttavuuksia keskenään, olisi ryhmäyttäminen ja me-hengen luominen voinut olla helpompaa kuin harrastuskerhoissa, jossa alaryhmiä oli jo aiemmin muodostunut.

Toiminnan ulkopuoliset tekijät vaikuttavat aina yksilöiden osallistumiseen toiminnassa kuin toiminnassa enkä näkisi tätä niinkään ongelmana vaan haasteena, joka ohjaajan on hyvä tiedostaa. Osallistavia menetelmiä käytettäessä toiminta on usein ryhmämuotoista mutta lapsiryhmän ohjausta helpottaa huomattavasti yksilöllinen tutustuminen jokaiseen lapseen. Tällä tavoin ohjaaja voi tukea yksilöiden osallistumista ja ymmärtää paremmin yksilöitä myös ryhmänä.

6.3 Kouluikäinen lapsi harrastustoiminnassa

Kouluikäisten lasten maailmaa tutkinut Raisa Cacciatore (2010, 15) esittelee artikkelissaan kouluikäisen lapsen pärjäämistä määrittävän nelikentän. Nelikentässä kuvataan neljä ”pöydänjalkaa”:

1. Minä itse
Lapsen itsetunto sekä psyykkinen, fyysinen ja seksuaalinen hyvinvointi
2. Yhteisöllisyys
Kuuluminen ryhmiin, yhteisöihin ja yhteiskuntaan
3. Ystävyys
Lapsen ystävyyssuhteet, tasa-arvoisuus ja ymmärrys samanikäisten lapsien kanssa

4. Perhe

Perheen tuki, turvallinen koti

Nämä neljä pöydänjalkaa tukevat lapsen hyvinvointia ja elämänhallintaa ja pöytä itessään kuvaa lapsen elämää: jos jokin jalka katkeaa, ei se vielä kaada pöytää mutta paras mahdollinen asetelma on, että kaikki osa-alueet ovat vahvoja ja tasapainossa toistensa kanssa. Eri elämänvaiheissa osa-alueilla on omat haasteet ja riskit. (Cacciatore 2010, 15)

Varhaisnuoruudessa luodaan perustaa näille osa-alueille. Joillekin lapsille koulu- ja harrastusryhmät voivat olla ensimmäisiä kokemuksia, joissa toimitaan yksilönä ilman vanhempien läsnäoloa. Onnistuneella harrastustoiminnalla voidaan vaikuttaa kolmeen ensimmäiseen osa-alueeseen. Luomalla onnistumisen kokemuksia voidaan vaikuttaa positiivisesti lapsen itsetuntoon, mikä tukee myös toisen ja kolmannen osa-alueen tasapainoa. Kun lapsen minäkuva on kunnossa ja yksilö viihtyy itsensä kanssa, osallistuminen ryhmiin ja uusien ystävyssuhteiden luominen on helpompaa. Tämä katu ei ole yksisuuntainen, koska myös ryhmiin kuuluminen ja ystävyssuhteiden luominen vahvistaa yksilön itsetuntoa ja yhteisöllisyys voi tuottaa voimaannuttavia kokemuksia.

On luonnollista, että kouluikäisen lapsen tärkein yhteisö on luokkayhteisö mutta myös muut yhteisöt kuten harrastusryhmät tarjoavat lapselle yhteenkuuluvuuden tunnetta (Cacciatore 2010, 15). Hyvällä harrastuskerhotoiminnalla voidaan tukea osallisuuden tunteen tuottaman aktiivisen kansalaisuuden lisäksi lapsen kehitystä tasapainoiseksi yksilöksi yhteisöissä ja elämässä. Harrastuskerhoissa tulee tukea lapsien jo olemassa olevia ystävyssuhteissa sekä pyrkiä myös luomaan uusia.

Hollolan harrastuskerhoissa käyneet lapset olivat iältään 9-13-vuotiaita. Keskilapsuutta, eli ikävuosia 7-12, voidaan kutsua latenssi-ikäksi (latentti = piilossa oleva). Piilossa olevuudella viitataan ikäkauden seksuaalisuuteen liittyviin jännitteisiin, jotka jäävät taka-alalle tullakseen jälleen murrosiässä esiin voimakkaammin. Ikäkausi näyttyy tavallisesti erilailla pojilla ja tytöillä. (Sinkkonen 2010, 31; Näre 2010, 42–45)

Haasteita harrastuskerholaisten ikävaiheen ymmärtämiselle loi myös yhdistettyjen ryhmien ikähaarukka. 9-vuotiaat lapset ovat vielä selvästi lapsia, jotka ovat pääosin helposti osallistettavia erilaisiin peleihin ja leikkeihin, kun taas 12–13-vuotiaat ovat jo murrosiän kynnyksellä olevia varhaisnuoria, joille heittäytyminen voi olla hankalaa, koska tärkeintä on, että ei tule nolatuksi kavereidensa edessä. Varhaisnuoren kasvatuksessa tulisikin ottaa huomioon, ettei mikään menetelmä johda varhaisnuoren nolaamiseen tai nöyryyttämiseen, koska tämä voi johtaa nuoren itsetuntovaurioon (Sinkkonen 2010, 60).

Kouluikäisillä pojilla keskilapsuuden laajempänä tavoitteena on oman miehisyyden kehitys. Poika kokeilee erilaisia maskuliinisuuden muotoja ja tutkii ympäristön muita miehiä ottaakseen selvää millaisia he ovat ja mitä heidän mielessään liikkuu. (Sinkkonen 2010, 32) Tästä syystä pojat ovat tyttöjä innokkaampia osallistumaan erilaisiin kisoihin ja peleihin ja heillä on kilpailuhenki korkeammalla kuin tytöillä. Pojat ottavat toisistaan ”mittaa” ja myös suulliset sanaharkat äityvät nopeammin fyysiseksi ”veljespainiksi”, mitä ei kerhojen aikana tapahtunut tyttöjen kanssa ollenkaan.

Siinä missä kouluikäiset pojat hakevat samaistumiskohteita, kouluikäisten tyttöjen kehityshaasteissa korostuu suuntautuminen samanikäisiin tyttöihin vertaisryhmissä. Myös vanhemmilla on tärkeä rooli tytön itsetunnon kehityksessä. Tytöt pyrkivät liittymään ihailemaansa kohteeseen. (Näre 2010, 45–46) Harrastustoiminnassa kouluikäisten tyttöjen itsetunnon kehitystä tulisi tukea omalla esimerkillä. Naisohjaajien tulee asettaa itsestään hyvä esimerkki ja ”naisen malli” ja miespuolisten ohjaajien olisi hyvä tuoda esille vastakkaisen sukupuolen arvostus tukeakseen tyttöjen sukupuoli-identiteetin kehittymistä.

Nykyiset kulttuuriset paineet kannustavat sekä tyttöjä ja poikia aikuistumaan liian aikaisin. Lasten kasvua kannattelevan kulttuurin tulisi taata että lapset voivat kasvaa kehitysvaiheensa mukaisessa ympäristössä (Näre 2010, 51). Harrastuskerhotoiminnassa pojille ja tytöille tulisi luoda turvallinen ilmapiiri, jossa ystävyys-suhteet, yhteisöllisyys ja sosiaaliset taidot saisivat kehittyä rauhassa ikävaihetta vastaavasti.

7 LOPUKSI

Hollolan nuorisopalveluiden harrastuskerhot kevätkaudella 2013 voi todeta pääpiirteiltään onnistuneiksi. Lapsilta saatu palaute oli suurilta osin positiivista ja osoitti kerholaisten saaneen harrastuskerhoista positiivisen kehityksen kannalta tärkeitä onnistumisen kokemuksia ja aktiiviseksi kansalaiseksi kehittymisen kannalta olennaista osallisuuden tunnetta. Kevätkauden lopussa lapset halusivat kerhon jatkuvan ja moni kerholainen nähtiinkin syksyn 2013 kerhoissa suunnittelemassa syyskauden tulevaa toimintaa (lukuun ottamatta Herralan kerhoa, joka siirrettiin syksyllä Hollolan Kalliolan koululle). Muiden kerhojen kävijämäärät kasvoivat entisestään, joissakin tapauksissa siihen pisteeseen, että innokkaita jouduttiin käännättämään ovella ohjaajien määrän ollessa liian vähäinen.

Parantamisen varaa tuleville osallistaville kerhokausille jätti lapsien tasavertainen osallistaminen. Tutkimuksen tuloksista voi huomata, etteivät kaikki tunteneet olleensa yhtä paljon mukana suunnittelussa. Tässä asiassa voidaan kuitenkin pohtia, onko olennaista, että kaikki vaikuttavat toimintaan yhtä paljon, koska kaikkien osallistujien innostuneisuus vaikuttamiseen ei ole samalla tasolla. Parhaimmassa tapauksessa lapsia saataisiin osallistettua toimintaan sopivasti suhteessa yksilön omaan innostuneisuuteen.

Kerhot vastasivat ELY-keskuksen vaatimuksia raha-avustuksen saamiselle: toimintaa järjestettiin kerran viikossa varhaisnuorille lasten vapaa-aikana. Myös ELY-keskuksen harrastustoiminnan tukemisen tavoitteet täyttyivät. Lasten harrastusmahdollisuuksia lisättiin, osallistumista ja yhteisöllisyyttä vahvistettiin ja lapset saivat uusia elämyksiä yhdessä ikäistensä kanssa. Kerhot täyttivät myös kolme viidestä Hollolan nuorisopalvelujen päätavoitteesta vuodelle 2013.

1. Lasten ja nuorten kohtaaminen ja kasvatuksellisen nuorisotyön vahvistaminen: Lisätään ohjauksellista otetta nuorisotyössä.

2. Laadukkaan ja luotettavan nuorisotyön toteuttaminen: Tuetaan perheitä nuorisotyöllisin keinoin. Kerätään palautetta ja kehitetään toimintaa.

3. Nuorten osallisuuden vahvistaminen: Pyritään lisäämään lasten ja nuorten yhteiskunnallista aktiivisuutta. Kehitetään nuorisovaltuustotoimintaa.

Jatkossa harrastuskerhotoiminnassa tulisi kiinnittää huomiota osallistavien menetelmien kehittämiseen yksilön osallisuutta tukeviksi. Myös lasten kanssa keskustelua osallisuudesta ja heidän vaikuttamismahdollisuuksistaan tulisi jatkaa ja korostaa, jotta osallisuuden tunne ei jäisi tiedostamattomalle tasolle ja tukisi näin lapsen kehitystä aktiiviseksi kansalaiseksi entistä enemmän. Kun osallisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen käsitteet tehdään lapsille tutuksi pienestä pitäen, on lapsille askeleen helpompaa siirtyä tulevaisuudessa vaikuttamaan esimerkiksi nuorisovaltuusto- tai puoluetasolla.

Ohjaajan rooli on merkittävä osallisuutta vahvistavassa toiminnassa. Osallisuus esimerkiksi harrastuskerhojen suunnittelussa vaatii niin ohjaajalta kuin lapsilta sitoutumista toimintaan. Ohjaajan on aluksi sitouduttava jäsentelemään toiminta järkevästi osallistamisen kannalta, minkä jälkeen lapset on saatava innostumaan osallistumisesta ja vaikuttamisesta. Toiminnassa tulee taata lapsille myös turvallinen ja avoin ilmapiiri sekä onnistumisen kokemuksia pitkäkestoisen mielenkiinnon turvaamiseksi. Työtä kerhonohjaajalle riittää kun itsenäisen suunnittelutyön ja kaiken lasten kanssa tehtävän työn lisäksi tulee olla vielä yhteistyössä tai ainakin yhteydessä koulun henkilökunnan ja lasten perheiden kanssa sekä raportoida kerhotoiminnasta omalle esimiestaholleen (joissain tapauksissa mahdollisesti myös rahoittavalle taholle).

Haasteita osallistavien menetelmien käytölle harrastuskerhotoiminnassa luo myös usein pienet resurssit kerhonohjaajien varsinaisen kerhoajan ulkopuoliseen suunnittelutyöhön. Useat harrastuskerhojen ohjaajat ovat alan opiskelijoita, jotka eivät ohjaa kerhoja osallisuusnäkökulmalla tai joilla ei välttämättä ole valmiuksia osallistavien menetelmien kehittämiseen. Tästä syystä tein tämän opinnäytetyön sivutuotteena liitteistä löytyvän vihkosen kerhonohjaajille osallistavaan kerhotoimintaan.

Tulevaisuudessa aion jatkaa työskentelyä osallisuuden parissa. Toivon pääseväni kehittämään osallisuutta vahvistavaa työtä eri-ikäisten lasten ja nuorten parissa. Myös erilaiset osallisuusympäristöt kuten esimerkiksi osallisuus koulunuorisotyössä tai leiritoiminnassa kiinnostavat. Uskon ja toivon osallisuustoiminnan vakiinnuttavan

paikkaansa entisestään nuorisotyön monilla eri kentillä.

LÄHTEET

Alho, Taru 2013. Retkeilyä ja kukkien tuoksua. Multasormikerhon merkitys nuorille. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Cacciatore, Raisa 2010. Lapsi ja perhe. Teoksessa: Jokela, Eero & Pruuki, Heli (toim.). Jo iso, vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. PTK – poikien ja tyttöjen keskus ry. Gummerus kirjapaino oy. Jyväskylä.

Ellonen, Noora 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana. Tampereen yliopistopaino oy. Tampere.

Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.) 2007. Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura. Helsinki. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2013.

<http://www.ely-keskus.fi/web/ely/lasten-ja-nuorten-paikallinen-harrastustoiminta#.UqpQldK8DQw>

Viitattu 2.8.2013.

Harju, Aaro 2004. Osallisuus.

Saatavissa: <http://www.kansalaisfoorumi.fi/osallistuminen-ja-vaikuttaminen/osallisuus.html>

Viitattu 13.8.2013.

Harju, Aaro 2005. Aktiivisen kansalaisuuden sisältöomäärittely. Saatavissa:

http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/aktiivinen_kansalaisuus/aktiivisen_kansalaisuuden_sisaltomaarittely

Viitattu 16.8.2013.

Horelli, Liisa & Kyttä, Marketta & Kaaja, Mirkka 2002. Lasten ja nuorten osallistumista tukevia menetelmiä. Teoksessa: Gretschel, Anu (toim.). Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Kuntatalon paino. Helsinki.

Jukarainen, Anna-Maria 2011. Lapsietnografien näkökulmia luokahuonetoiminnasta. Helsingin yliopisto. Pro gradu –tutkielma.

Karhuvirta, Tiina 2012. Koulun kerhotoiminta – formaalin ja nonformaalin kasvatuksen rajapinnassa. Teoksessa: Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.). Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Kiilakoski, Tomi & Gretschel, Anu & Nivala, Elina 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa: Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.). Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Kiili, Johanna 2006. Lasten osallistumisen voimavarat. Tutkimus Ipa-noiden osallistumisesta. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä University printing house. Jyväskylä 2006.

Kukkasniemi, Esa & Kukkasniemi, Mirca 2010. Harrastava lapsi. Teoksessa: Jokela, Eero & Pruuki, Heli (toim.). Jo iso, vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. PTK – poikien ja tyttöjen keskus ry. Gummerus kirjapaino oy. Jyväskylä.

Lastensuojelulaki, 2007. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Viitattu 13.8.2013.

Melto, Ulla 2010. Avointa vuorovaikutusta, nuorten näkemykset vanhempien roolista hyvinvoinnin edistäjinä. Tampereen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Moisio, Pasi 2012. Nuorten syrjäytyminen – mistä siinä on kyse? Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa:

<http://www.slideshare.net/THLfi/pasi-moisio-tervesos-2012>

Viitattu 15.8.2013.

Nuorisolaki, 2006. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki>

Viitattu 13.8.2013.

Näre, Sari 2010. Kouluikäinen tyttö. Teoksessa: Jokela, Eero & Pruuki, Heli (toim.). Jo iso, vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. PTK – poikien ja tyttöjen keskus ry. Gummerus kirjapaino oy. Jyväskylä.

Opetushallitus 2012. Koulun kerhotoiminnan kehittäminen. Osa julkaisusta Perusopetuksen laatukriteerit. Perusopetuksen, perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukriteerit opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:29. Saatavissa:

http://www.edu.fi/download/149706_Kerhotoiminnan_faktaesite_2012.pdf

Viitattu 20.8.2013.

Ritokoski, Sami 2010. Lapsi ja kaverit. Teoksessa: Jokela, Eero & Pruuki, Heli (toim.). Jo iso, vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. PTK – poikien ja tyttöjen keskus ry. Gummerus kirjapaino oy. Jyväskylä.

Sinkkonen, Jari 2010. Kouluikäinen poika. Teoksessa: Jokela, Eero & Pruuki, Heli (toim.). Jo iso, vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. PTK – poikien ja tyttöjen keskus ry. Gummerus kirjapaino oy. Jyväskylä.

Sinkkonen, Jari 2010. Nuoruusikä. WS Bookwell Oy. Juva.

Suomu, Katariina & Erkama, Kati & Havu, Eveliina 2005. Koululais-
ten iltapäivätoiminnan opas. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Miktor.
Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveyson-
gelmia vähentävä poikkihallinnollinen toimenpideohjelma 2011-2015.
Saatavissa:

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=42733&name=DLFE-20715.pdf

Viitattu 15.8.2013.

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja. Sosiaali- ja terveydenhuol-
lon kansallinen kehittämisohjelma KASTE 2012–2015. Juvenes Print
- Tampereen yliopistopaino 2012. Tampere 2012.

Suomen perustuslaki, 1999.

Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Viitattu 13.8.2013.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2013. Osallisuus syrjäytymisen vas-
taparina. Saatavissa:

http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/organisaatio/rakenne/yksikot/osallisuuden_edistaminen/osallisuus_syrjaytymisen_vastaparina

Viitattu 15.8.2013.

LIITTEET

Liite 1: Palautelomake ja tyytyväisäkysely harrastuskerhoille

Ikä:

Poika () Tyttö ()

1. Mistä pidit kerhossa eniten?
2. Mikä olisi voinut olla kerhossa toisin?
3. Toteutettiin kerhossa toiveitasi?
4. Mitä haluaisit tehdä jatkossa harrastuskerhossa?

TÄHÄN SAA LÄHETTÄÄ VAPAASTI TERKKUJA JENNILLE JA HOLLOLAN NUORISOPALVELUILLE!

5. Oletko tyytyväinen...

- ...kerhossa käytettyihin tiloihin?
 - erittäin tyytyväinen
 - melko tyytyväinen
 - en osaa sanoa
 - melko tyytymätön
 - erittäin tyytymätön

- ...kerhon asioista tiedottamiseen?
 - erittäin tyytyväinen
 - melko tyytyväinen
 - en osaa sanoa
 - melko tyytymätön
 - erittäin tyytymätön

- ...kerhon ohjaajaan?
 - erittäin tyytyväinen
 - melko tyytyväinen
 - en osaa sanoa
 - melko tyytymätön
 - erittäin tyytymätön

- ...muihin kerholaisiin?
 - erittäin tyytyväinen
 - melko tyytyväinen
 - en osaa sanoa
 - melko tyytymätön
 - erittäin tyytymätön

- ...omaan viihtymiseesi kerhossa?
 - erittäin tyytyväinen
 - melko tyytyväinen
 - en osaa sanoa
 - melko tyytymätön
 - erittäin tyytymätön

Liite 2: Kaikki kaverit kerhossa – vinkkejä osallistavaan kerhotoimintaan

KAIKKI KAVERIT KERHOSSA

**VINKKEJÄ OSALLISTAVAA
KERHOTOIMINTAAN**

SISÄLTÖ

Lukijalle	3
Kerho alkuun muutta mutkitta!	4
Osallistava kerhotoiminta	6
Kerho päätökseen kunnialla	8
Lisää aiheesta	9

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

LUKIJALLE

Osallistavia menetelmiä käytetään nykypäivänä lasten kanssa kouluissa, nuorisotaloilla ja kunnallisessa päätöksenteossa. Lapsia kuullaan erilaisissa heihin liittyvissä hankkeissa ja osallisuus on jo kiinnittynyt vahvasti suomalaiseen lainsäädäntöönkin.

Osallisuuden kokemukset tukevat lasten kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi ja toimijoiksi yhteisöissä. Ryhmäluontoinen toiminta vahvistaa yhteisöllisyyttä ja onnistumisen kokemukset vaikuttavat positiivisesti lapsen itsetuntoon ja minäkuvan kehitykseen.

Lapsilla on oikeus tulla kuulluksi ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lasten harrastuskerhot on monesti katsottu toiminnaksi, jossa kerhonohjaajat suunnittelevat itse toiminnan ja lapset tekevät mitä käsketään. Olen kuitenkin huomannut osallistavien menetelmien käytön löytävän hyvin paikkansa harrastuskerhotoiminnassa.

Idea tähän oppaaseen syntyi opinnäytetyön (Kaikki kaverit kerhossa – selvitys lasten osallisuudesta Hollolan harrastuskerhoissa) tekemistä aloittaessani tammikuussa 2013. Opinnäytetyö on Humanistisen ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö ja se on tehty Hollolan nuorisopalveluiden harrastuskerhoja tutkien. Oppaaseen olen kerännyt vinkkejä, ideoita ja huomioita opinnäytetyöstäni.

Harrastuskerhojen ohjausta aloittaessani otin selvää osallistavasta kerhotoiminnasta mutta löytyneet tekstit olivat pääosin pitkiä ja vaikealukuisia. Päätelin, että muillakin aloittelevilla kerhonohjaajilla voisi olla käyttöä tällaiselle oppaalle.

INTOA JA ASENNETTA HARRASTUSKERHOIHIN!

Kärkölässä 21.11.2013

Jenni Aaltonen

Yhteisöpedagogiopiskelija ja kerhonohjaaja

KERHO ALKUUN MUITTA MUTKITTA!

Kun käytännön asiat ovat aluksi kunnossa, voit keskittyä ohjauksessasi olennaiseen:

❖ **ILMOITTAUTUMINEN**

- Pohdi etukäteen onko kerhoon syytä ilmoittautua ennakoon vai voidaanko se hoitaa vasta kerhokauden alettua
- Mieti tarkkaan millaisia kohtia ilmoittautumislomakkeeseen kannattaa laittaa: kysy ainakin lapsen ja huoltajan nimet, puhelinnumerot ja sähköpostiosoitteet sekä muita huomioitavia asioita

❖ **MARKKINOINTI**

- Pohdi mitä kautta tavoitat kohderyhmän parhaiten
- Mainosta laajasti: ota huomioon koulut, nuorisotilat, urheilu- ja harrastustilat, muut kerhot, seurakunnan nuorisotilat ja nuorisoyhdistykset
- Jos käytät koulun tiloja, varmista että rehtori ja opettajat ovat tietoisia toiminnasta, heiltä lapset ensimmäisenä kysyvät

❖ **YHTEISTYÖ KIINTEISTÖSTÄ VASTAAVAN KANSSA**

- Varmista mitä tiloja on käytettävänä ja mitä oheistarvikkeita on kerhon käytettävissä
- Ota selvää kuka on vastuussa, jos jotain hajoaa tai katoaa ja kuka on yhteyshenkilö ongelmatilanteen sattuessa
- Tutustu tilojen turvallisuus- ja pelastussuunnitelmiin
- Jaa kaikkien yhteistyötahojen kanssa myös omat yhteystietosi
- Kartoita kerhotilojen ja ympäristön vahvuudet, heikoudet, uhat ja mahdollisuudet esimerkiksi SWOT-analyysillä

❖ RAHOITUS

- Ota selvää rahoittajan arvoista, tavoitteista ja vaatimuksista ja huomioi ne kerhotyössä
- Tee kerhokaudelle rahoitussuunnitelma

❖ YHTEISTYÖ VANHEMPIEN KANSSA

- Lähetä (esimerkiksi sähköpostilla) heti kerhokauden alussa koteihin kerhokirje, jossa kerrot itsestäsi sekä kerhon taustasta, toiminnasta ja tavoitteista
- Raportoi kauden aikana kerhon kuulumisista
- Tavatessasi vanhempia keskustele ja vastaanota ideoita ja toiveita

❖ TURVALLISUUS

- Ympäristön turvallisuuden lisäksi huomioi lasten turvallisuus myös käyttämissäsi menetelmissä
- Tee turvallisuussuunnitelma, jossa huomioit ainakin lasten psyykkisen ja fyysisen turvallisuuden
- Ennakoi ja ennaltaehkäise
- Ota selvää erilaisista vastuista lasten kanssa toimitaessa
- Pidä mukanaasi aina ensiaputarvikkeita ja päivitä niitä tarvittaessa
- Onnettomuuden tai tapaturman sattuessa pysy rauhallisena ja toimi arviosi mukaan

OSALLISTAVA KERHOTOIMINTA

Kerhot ovat lasten vapaa-aikaa. Kun toiminta järjestetään lapsilähtöisesti, on se lapsille mieluista.

- ❖ **ASETA ITSELLESI TAVOITTEITA, MIETI MIHIN HALUAT OSALLISTAVALLA TOIMINNALLA PYRKIÄ**
- ❖ **PYRI KUULEMAAN LAPSIA AIDOSTI HETI ENSIMMÄISESTÄ KERHOKERRASTA ALKAEN**
 - Kerro lapsille, että tarkoituksena on luoda kerho jossa lapset saavat olla osallisena
- ❖ **SUUNNITTELE YHDESSÄ LASTEN KANSSA**
 - Keskustele avoimesti mitä voi resurssien puitteissa tehdä ja mitä ei, perustelee
 - Kokoa suuntaa-antava aikataulu lasten toivomuksien perusteella
 - Älä jätä lasten kanssa suunnittelua pelkästään ensimmäisiin kerhokertoihin vaan jatka sitä läpi kerhokauden
- ❖ **ANNA LASTEN LUODA KERHOILLE OMAT SÄÄNNÖT: TUE, POHDI, KESKUSTELE JA KANNUSTA**
 - Sääntöjä ja seurauksia voi pohtia esimerkiksi draamakasvatuksellisin menetelmin
 - Kokoa lopuksi lasten säännöt yhteiseksi kokonaisuudeksi tai osallista lapset tekemään kerholle esimerkiksi sääntötaulu
- ❖ **OHJAAJANA OLET ESIMERKKI LAPSILLE: INNOSTA INNOSTUMALLA**
 - Kannusta
 - Kohtelee tasa-arvoisesti
 - Tue tasapuolisesti
- ❖ **PYRI LUOMAAN AVOIN JA KESKUSTELEVA ILMAPIIRI**

❖ KOKEILE ROHKEASTI ERILAISIA OSALLISTAVIA MENETELMIÄ

- Kokeilemalla löydät parhaat tavat kerhollesi ja itsellesi
- Kaikki ryhmät ovat erilaisia: erilaiset menetelmät toimivat toisissa ryhmissä hyvin, toisissa ei ollenkaan
- Muista kuitenkin turvallisuusnäkökulma

❖ ARVIOI OMAA TOIMINTAASI

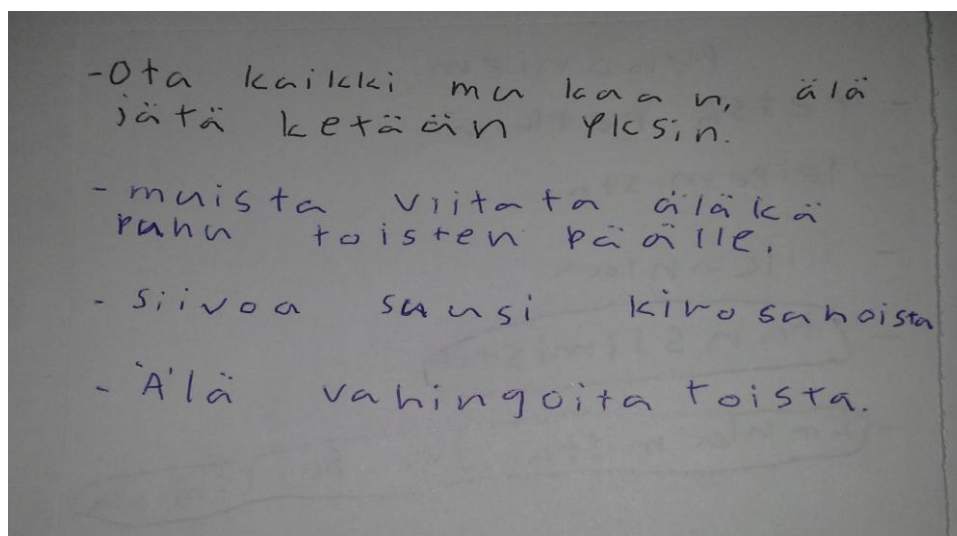
- Kerää palautetta myös kesken kerhokauden
- Havainnoi, kirjaa ylös
- Palaa välillä pohtimaan kerhokauden alussa asettamiasi tavoitteita

❖ TOIVOMUSPÄIVÄT

- Järjestä toivomuspäiviä myös kesken kauden
- Anna mahdollisuus vaikuttaa

❖ KAIKKI EIVÄT OLE SAMANKALTAISIA OSALLISTUJIA

- Varmista, että jokainen lapsi tulee kuulluksi
- Älä pakota: osallisuuden tulisi kummuta vapaaehtoisuudesta ja olla mukavaa
- Joskus lasten on hyvä toivoa ja vaikuttaa anonyymina ilman ryhmän painetta

Ote Pyhäniemen harrastuskerhon säännöistä

KERHOKAUSI KUNNIALLA PÄÄTÖKSEEN

Kerhokauden loppuessa muista seuraavat:

❖ PALAUTE

- Kerää palautetta etenkin lapsilta mutta myös vanhemmilta ja muilta yhteistyötahoilta
- Pyydä ideoita tulevalle toiminnalle
- Kerää palaute myös itseltäsi ohjaajana: mitä onnistumisia ja epäonnistumisia koettiin kauden aikana, mikä toimi hyvin, mitä asioita tulisi tulevaisuudessa parantaa – kehitä toimintaa

❖ ÄLÄ POLTA SILTOJA TAKANASI

- Muista kiittää kaikkia osallisena olleita yhteistyöstä

❖ RAPORTOI

- Muista raportoida kaikki olennaiset tiedot esimerkiksi esimiehellesi ja rahoittajalle

Kerholaisia Paimelassa

LISÄÄ AIHEESTA:

Aaltonen, Jenni 2013. Kaikki kaverit kerhossa. Selvitys lasten osallisuudesta harrastuskerhoissa Hollolassa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Huovila, Terhi & Remahl, Virpi & Turunen, Sari 2009. Pallopelejä ja pelisovelluksia. Koululiikuntaliitto KLL ry. I-Print Oy.

Koivula, Kirsti 2013. Joka leikillä lähemmä. Kerhon ohjaajan käsikirja. Tammerprint Oy. Tampere.

Suomu, Katariina & Erkama, Kati & Havu, Eveliina (toim.) 2005. Koululaisten iltapäivätoiminnan opas. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Kirjapaino Miktor. Helsinki.

Stenius, Tuula & Karlsson, Liisa 2005. Yhdessä lasten kanssa. Seikkailu osallisuuteen. Miktor. Helsinki.